

LUNDS
UNIVERSITET

Den liberala statens svarta får?

En analys av riksdagsdebatten om barnbidraget

Oskar Sjöblom
19900324-0257

Abstract

This bachelor thesis is looking at the Swedish welfare-state after the past decades of liberalization of Swedish politics. This is done by a simplified discourse analysis of the debates in the parliament that are about or contain the subject of the universal support for families called "barnbidraget". The support is paid out to every family with children below the age of 16 and is in the same amount regardless of income or wealth. The study is based around the notion of how the liberalization affects the Swedish welfare system. After the discourse is constructed it is looked at from different welfare-regimes and how they are represented in the discourse or not. The method of this thesis is a simplified version of discourse analysis which focuses on the method part of discourse analysis rather than considering it more as theory as Fairclough would.

The discourse contains a lot of support for the universal aspect of the family support. But it also contains support for a more selective distribution of welfare in a general sense. The family support is something that also is a positive injection for Sweden's economy because it creates higher economic consumption among families with children. What is clear is that the family support discourse in the debates in parliament are mostly connected to a social democratic welfare-regime.

Nyckelord: Diskurs, diskursanalys, barnbidrag, textanalys, riksdagsdebatt, välfärd, välfärdsteori, liberalism.

Antal ord: 9603

Innehållsförteckning

1 Den svenska välfärden.....	1
1.1 Välfärdssamhällets utveckling och historia.....	1
1.2 Från barnpensionstillägg till det Allmänna Barnbidraget	2
1.2.1 Liberaliseringen och utvecklingen av den liberala staten.....	3
1.3 Barnbidraget som fall av generell välfärd.....	4
2 Diskursanalys och textanalys	5
2.1 Diskursanalys	5
2.2 Att studera riksdagsdebatter och att välja ut vilka att studera.....	7
3 De tre välfärdsregimer	10
3.1 Tre typer av välfärdsregimer.....	11
3.1.1 Kritik mot Esping-Andersen.....	13
4 Barnbidraget i Riksdagens kammare.....	14
4.1 Barnbidragets frånvaro i debatten.....	14
4.1.1 Hägglund försvarar Olofsson.....	16
4.1.2 Samhällsbärande kraften.....	17
4.2 Ekonomisk stimulans och social trygghet.....	18
4.2.1 Social trygghet.....	18
4.2.2 Ekonomisk stimulans.....	19
4.3 Den konstruerade diskursen.....	21
5 Diskursen och välfärdsregimerna	23
5.1 Diskursens välfärdsregim(er)	23
6 Avslutande reflektioner och sammanfattning.....	26
6.1 Diskursen och välfärdsregimerna	26
6.2 Vidare studier på området.....	27
7 Referenslista.....	28

7.1 Primärmaterial.....	28
7.1.1 Riksdagsdebatter.....	28
7.1.2 Försäkringskassan	29
7.2 Litteraturlista.....	29

1 Den svenska välfärden

Välfärden kan sägas vara det som definierar Sverige som land och inte minst svensk politik. Sett till övriga världen ligger Sverige i den absoluta toppen bland länder med starka välfärdssystem. Vår utbildning är gratis från grundskola till universitet liksom sjukvården som är mer eller mindre gratis. Det går att se att denna tradition härstammar från den långa tiden av socialdemokratiskt styre under större delen av 1900-talet. Under slutet av 1900-talet har det varit ett trendbrott från den socialdemokratiska traditionen. Sverige har blivit ett allt mer liberalt land där statliga företag säljs, allmännyttan säljs och tron på marknaden som en kugge i samhället blir allt större. Trots detta går det att se att några av välfärdssamhällets grundpelare står starkt kvar. Den sociala tryggheten prioriteras fortfarande av politiker på båda sidor av den ideologiska skalan. Det går att se genom att skatten i Sverige fortfarande är hög sett till internationell standard. Bidragen finns kvar och är fortfarande generösa sett till internationell standard. Ett bidrag som är kvar och som är oerhört unikt i sin utformning är barnbidraget vilket är det bidrag som ges till alla barnfamiljer oavsett inkomst. Detta bidrag går ut i samma summa till såväl en statsminister med barn, mångmiljardären med barn, högstadieläraren med barn och den arbetslöse med barn. Det är på så sätt ett bidrag som alla barnfamiljer får oavsett om de behöver det eller inte.

1.1 Välfärdssamhällets utveckling och historia

Per Albin Hansson är en av svensk politikens största ikoner som innehar epitetet "Folkhemmets fader". Folkhemmet grundas i den starka socialdemokrati som har präglat Sveriges politik under nästan hela 1900-talet. Under de senaste 30 åren har det varit en växelverkan mellan vänster- och högerstyre men trots detta kvarstår Sveriges starka välfärdssamhälle med fri skola, sjukvård och en trygg socialförsäkring.

Bo Rothstein menar att svensk välfärdspolitik i jämförelse med övriga världen karakteriseras av generalitet. ”Med detta menas[...]att service och ekonomiska förmåner är avsedda att täcka i princip hela befolkningen i dess olika livskeden efter någorlunda enhetliga regler” (Rothstein 2010:30). Detta betyder att det ska finnas tillgång till samma förmåner för alla. Exempel på detta ser vi bland annat i den svenska skolan och inom sjukvården. Detta står i relation till det selektiva välfärdsfördelningssystemet där förmåner ges till de i behov av dem efter att de har behovsprövats. Ett annat ord för detta kallas diskretionär tilldelning (ibid). Dessa två typer av fördelningssystem inom välfärd finns representerade i olika former runt om i världen. Sedan finns det olika versioner av välfärdssystem som skiljer sig på andra plan förutom att vara just selektiva vilket jag kommer att presentera senare.

1.2 Från barnpensionstillägg till det Allmänna Barnbidraget

En av svensk välfärdspolitikens fundament är barnbidraget vilket är det bidrag som betalas ut till samtliga föräldrar till barn ”från och med månaden efter barnets födelse[...]till och med det kvartal då barnet fyller 16 år”¹. Det är ett exempel på en generell fördelning av välfärden då det går ut till alla oavsett om föräldrarna är hög eller låg inkomsttagare. Barnbidraget har en lång historia men tillkom i dess aktuella form, allmänna barnbidraget, år 1947 (Uddhammar 1993). Tidigare har det funnits i olika skepnader så som barnpensionstillägget under slutet av 20-talet. Det aktuella namnet barnbidraget tillkom 1937 då en vilja att bryta ”fattigdomsstämpeln” på barnbidraget låg bakom namnändringen. Dock innehöll förändring inga större faktiska nyheter. Barnbidraget utgick då till invalider, änkors barn och till föräldralösa (Uddhammar 1993).

Det allmänna barnbidraget från 1947 är den första socialpolitiska reformen i Sverige som gav kontanta bidrag till alla ”utan avseende på inkomst eller förmögenhet” (Uddhammar 1993: 206). Det fanns en viss skepsis från högern vid införandet av det allmänna barnbidraget men även de var medvetna om att behovet var stort (ibid). De reserverade sig dock med hänvisning till att det dåvarande ekonomiska läget inte var optimalt för en så omfattande reform. Dock var de som sagt inte

---

¹Försäkringskassan

negativa till den socialpolitiska reformen, vilket är en förutfattad mening som därmed kan tas bort. I ett större perspektiv får detta även medhåll från Esping-Andersen som menar att det är ett "historical fact that welfare-state construction has depended on political coalition-building. The structure of class coalition is much more decisive than the power resources of any single class" (1990: 30). Vissa reformer är alltså för stora för att kunna genomföras av en enskild klass/parti/rörelse utan det krävs koalitioner för att kunna genomföra.

Som nämnt ovan är inte Sveriges välfärd enbart en produkt av Socialdemokraternas politik, där de tillsammans med övriga vänsterpartier har skapat välfärdssamhället. "There are many factors that conspire to make it virtually impossible to assume that any labor, or left-wing, party will ever be capable, single-handedly, of structuring a welfare state" (Esping-Andersen 1990: 30). Esping-Andersen fortsätter sedan med att beskriva förhållandet mellan jordbruket och arbetarrörelsen i Sverige (och Norge) där de tillsammans skapade den starka välfärdsstaten samtidigt som de införde subventioner för jordbruksprodukter (ibid).

1.2.1 Liberaliseringen och utvecklingen av den liberala staten

År 2013 finns den starka välfärdsstaten kvar i Sverige men under slutet av 1900-talet och under 2000-talet går det att se tydliga liberala vindar i samhället och i politiken. Ett exempel på detta är bostadsmarknaden som har kraftigt liberaliserats genom utförsäljningar av allmännyttan. Eric Clarke skriver om Sveriges bostadsmarknad: "In the last twenty-five years, the housing sector in Sweden went from being one of the most regulated in Europe to the most liberal market-governed." (Clarke 2011: 25). Trots att Sveriges starka välfärdssystem finns kvar, går det alltså att se andra områden som har tagit en annan riktning.

Bo Rothstein pekar även på 90-talets början då en ny borgerlig regering gav sitt stöd för Sveriges generella välfärdspolitik men senare gjorde stora besparingar av den. Dock ändrade de inte den "generella karaktären på den svenska välfärdspolitiken" (Rothstein 2010: 33). Rothstein fortsätter även och menar att inte något av de nuvarande regeringspartierna har ifrågasatt Sveriges generella välfärdssystem (ibid). Trots en stark liberalisering så har detta inte påverkat ett av de mest socialistiska inslagen i vårt välfärdssystem, nämligen att välfärdspolitiken är just generell och inte ser skillnad på resursstarka och resurssvaga. De två olika grupperna får båda såväl barnbidrag, samma rätt till skola, sjukvård, allmän pension och så vidare.

Det har dock skett en förändring av skolan under de senaste cirka 20 åren. År 1992 röstades förslaget igenom att privata aktörer ska kunna bedriva

skolverksamhet och få samma offentliga finansiering som kommunala alternativ (Blomqvist 2008:250). Marknaden ges möjlighet att konkurrera med de offentliga alternativen på lika villkor. Andra system som liberaliserades under 90-talet är pensionssystemet genom införandet av ATP ökade krav för att ha rätt till olika bidrag så som bostadsbidrag (Blomqvist 2008: 251). Det går att se en tydlig trend under 90-talet att kraven blir högre på medborgarnas utsatthet i kombination med nya pensionssystem, utförsäljning av allmännyttan och så vidare. Under 90-talet var det en liberalvåg som kom in över Sverige. Även om flera reformer genomfördes av högerregeringen som satt vid makten i början av 90-talet så fortsatte den socialdemokratiska regeringen i samma stil när de kom till makten 1994. Det går således inte att förklara utvecklingen av den liberala staten genom att hänvisa till att Sverige hade högerregering i början av 90-talet utan det är en utveckling som är större än så.

1.3 Barnbidraget som fall av generell välfärd

Uppsatsens syfte är att studera barnbidraget som fall av generell välfärd i ett allt mer liberalt politiskt och samhälleligt klimat. Min ambition är att konstruera en diskurs kring barnbidraget utifrån utdrag ur riksdagsdebatter. Genom detta hoppas jag kunde bidra med förståelse av hur riksdagsdebatten om barnbidraget ser ut idag och vad det är för värden och begrepp som är de styrande. Detta ska kunna ses som en del av en potentiellt större studie av hur den liberala statens utveckling har påverkat välfärdssystemet.

För att förtydliga min ambition och problemformulering har jag därför formulerat nedanstående frågor som ska besvaras utifrån min studie av barnbidraget i Sverige.

- Vilken är den rådande barnbidragsdiskursen i riksdagsdebatten?
- Hur kan denna diskurs förstås utifrån olika välfärdsteorier och anknytas till det allt mer liberala samhällsklimatet?

2 Diskursanalys och textanalys

I detta avsnitt ämnar jag att redogöra och diskutera för de analysverktyg som ska användas samt hur insamlingen och urvalet av material skett. Först kommer diskursanalys som teori och metod att diskuteras för att sedan övergå till en genomgång av materialinsamlingsprocessen och undersökningens urval. Då diskursanalys inte endast är en metod utan även teori bör detta kapitel inte uteslutande ses som metodkapitel, även om detta kommer prägla kapitlet till en viss grad. Detta kommer att diskuteras mer ingående nedan.

Min diskursanalys följer inte en given tradition som till exempel Foucault eller Ernesto Laclau & Chantal Mouffe (jfr. Bergström & Boreus 2005: 308). Istället kommer jag likt Kerstin Jacobsson (1997) använda diskursanalysen huvudsakligen som metod för min studie, men på grund av diskursanalysens utformning kräver det att det används som teori till viss del. Dock inte i samma utsträckning som tidigare nämnde Michel Foucault eller Ernesto Laclau och Chantal Mouffe. Deras diskursanalytiska skolor problematiserar exempelvis verkligheten på ett sätt som denna uppsats inte kommer att göra (jfr Laclau & Mouffe citerade i, Neumann 2003: 60). Istället kommer diskursanalysen användas som ett sätt att rita upp ett mönster av vad riksdagsdebatten innehåller och länka samma olika delar för att finna det som är det essentiella.

2.1 Diskursanalys

Jag har valt att göra en diskursanalys för att studera barnbidraget. För att kunna göra en diskursanalys krävs det att diskursanalys till viss del används som både metod och teori. Detta beror på att analysmetoden medför vissa antaganden om språkets roll som skapare av mening och normer då ”diskursanalys handlar bland annat om att studera meningen och om att studera det område där meningen uppstår, nämligen i språket” (Neumann 2003: 18). Det krävs alltså att språkets centrala del påvisas i sammanhanget och att det går att använda materialet för att visa på dess betydelse. Neumann skriver om diskursanalysens upphovsman Michel Foucault om att denne ser att ”det [är] i språket som de sociala relationerna blir synliga. Språket skapar kategorier och dessa ger i sin tur upphov

till institutioner” (Neumann 2003: 35). Därför är gränsen mellan ”teori” och ”metod” inom diskursanalysen inte tydlig utan de integreras i språkets betydelse som skapare av mening och normer. Jag kommer dock att i huvudsak använda diskursanalys som metod.

I boken *Så gott som demokrati* av Kerstin Jacobsson (1997) använder författaren diskursanalys som metod och teori för att studera demokratifrågan inom EU-debatten. Denna bok är ett exempel på en diskursanalys där författaren gör en analysram som kan ”sägas bestå av strategiska termer (nyckelord) och de begrepp (de föreställningar som termerna refererar till) som 'bygger upp' tänkande om Sverige, EU och demokratin” (Jacobsson 1997: 38). Min analys av barnbidraget i riksdagsdebatter kommer att influeras mycket av Kerstin Jacobsson.

Språket är alltså centralt i diskursanalysen och Jacobsson studerar hur begreppet demokrati återfinns i EU-debatten; vilka sammanhang och vad dessa sammanhang innebär för begrepps innehållet. ”Att rekonstruera diskurser handlar om att relatera enskilda utsagor till varandra och på så vis fånga övergripande mönster i vårt sätt att tala och tänka om olika saker” (Ibid). Jag väljer att utgå från Kerstin Jacobssons *Så gott som demokrati*, framför allt bokens metodavsnitt. Detta därför att hon har en tydlig och bra presentation av diskursanalysen som metod och teori, då hon argumenterar för hur diskursanalys kan användas på ett fördelaktigt sätt som en metod där de teoretiska elementen av diskursanalys får mindre plats och det istället ses som ett sätt att strukturera upp en studie av ett fenomen. Jacobssons text ger inspiration och ramverk till mina metodval och jag har valt att arbeta med ett liknande upplägg, där diskursanalysen alltså ses mer som metod än teori.

Jacobsson skriver att ”[d]iskursen erbjuder aktörer utsiktspunkter eller positioner från vilka världen kan betraktas, ställningstagen göras och handlingar motiveras” (ibid). Genom att göra en diskursanalys med en kvalitativ textanalys som grund, är min ambition att just nå kärnan och ”positionerna”. Detta blir ett led i min metod för att rekonstruera barnbidragets diskurs i det allt mer liberala politiska klimatet. Jag vill därmed synliggöra den rådande diskurs som styr debatten kring barnbidraget. Genom textanalys kan jag ställa frågor till texten och se om språket kan besvara dessa. Jag kan också studera hur dess olika delar påverkar varandra samt vilken inverkan debattens kontext har på språket. Genom att göra detta så går det att konstruera diskursen kring barnbidraget och se vad den innefattar. Nästa steg blir att se diskursen utifrån välfärdsteorier för att sedan se i ljuset av utvecklingen av den liberala staten.

Jacobsson skriver att ”diskursanalysens uppgift är att kartlägga organiseringen och kombinationen av utsagor: hur definitioner, beskrivningar och slutledningar länkas samman till systematiska helheter” (1997: 38). Hon säger även att hennes diskursanalys ”undviker att söka dold mening i diskursen och distanserar mig därmed från marxistisk inriktad diskurs-...analys” (1997: 40). Likt Jacobsson är

inte min ambition att se det dolda eller vad som är det underliggande budskapet i vad som sägs. Genom att studera olika debatter som skiljer sig i ämne och talare hoppas jag kunna länka samman dessa för att skapa ”systematiska helheter”.

Bergström och Boréus gör i boken *Textens mening och makt* (2005) skillnad på språkanvändning och sociala praktiker inom ramen för högskolundervisningens diskurs. I den förstnämnda skulle diskursen vara hur läraren ”talar och om vad de talar (eller inte talar)”, men om den sociala praktiken skulle innefattas skulle även studenternas placering i klassrummet, pedagogiska hjälpmedel och så vidare ingå (s.17). Detta är utifrån Faircloughs tredimensionella diskursbegrepp som innefattar, lingvistik, diskursiv praktik, vilket är ”hur texter produceras och distribueras” samt social praktik, vilket är när texten ses i relation ”till något yttre och bredare, exempelvis andra diskurser” (Bergström & Boréus 2005: 308). I min studie kommer jag att fokusera på diskursen som språkanvändning (lingvistik). Det skulle bli en alltför omfattande studie inom ramen för denna uppsats att inkorporera de andra dimensionerna förutom den lingvistiska genom riksdagsdebattens språkanvändning. Eventuellt skulle denna sociala praktik vara intressant att studera inom ramen för vidare forskning, men det ryms inte inom denna uppsats ramar. ”Diskursens omfång kommer att bestämmas av vilken eller hur många av dimensionerna som används i en undersökning (ibid). Vilket då blir resultatet av begränsningen, men detta måste göras för att kunna ha en genomförbar studie. Jag ser inte detta som något negativt utan som en tydlig avgränsning som gör att studien blir fokuserad.

Genom att studera flera olika debatter hoppas jag att kunna hitta ett mönster kring barnbidragets diskurs och därmed nå ökad förståelse kring diskursen och rekonstruera den. Jag har valt att göra en avgränsning genom att inte studera det dolda i diskursen. Jag vill ”undersöka hur olika föreställningar i en diskurs skapas och vilka ramar för vad som 'kan' sägas diskursen sätter” (Bergström & Boréus 2005: 20).

2.2 Att studera riksdagsdebatter och att välja ut vilka att studera

Diskursanalysen kommer att baseras på protokoll från riksdagsdebatter. Dessa har valts ut genom att jag aktivt har sökt efter debatter som behandlar barnbidraget eller där barnbidraget är med som referenspunkt. Sedan har ett antal debatter valts

ut för att ingå i materialet. I det här valet har flera aspekter spelat in. Då det inte finns någon partipolitisk vinkel i problemformulering har det varit viktigt att få en bredd bland talarna sett till partitillhörighet. Om ett parti eller några partier skulle få övervägande representation skulle detta bli en analys av det eller de partiernas syn på barnbidraget. Dock skulle det vara intressant i diskursen om det vore så att ett eller några partier talade mer om barnbidraget, men så är inte fallet. Jag har funnit att de flesta partier debatterar barnbidraget på liknande sätt och i mer eller mindre i samma grad.

Givet är att det skulle vara ultimat att analysera alla debatter där barnbidraget har nämnts eller diskuteras. Dock är det så att ”i alla urvalssituationer är det optimala att analysera allt relevant material. Samtidigt finns det praktiska begränsningar att ta hänsyn till” (Esiasson et al 2007: 220). För att göra materialet hanterbart har jag varit tvungen att begränsa mig och utesluta flertalet debatter. Detta har dock kunnat göras i många fall genom att flera debatter har haft mer eller mindre samma innehåll när barnbidraget har debatteras. Då har jag kunnat välja en av dessa som kan bidra tillräckligt till analysen. Tidsmässig avgränsning har även gjorts, vilket innebär att jag kommer enbart att använda mig av debatter från 2008 och till och med juni 2013. Detta val har gjorts för att debatterna måste kunna betraktas som aktuella då jag anser att det tidsspannet bör ses som aktuellt i sammanhanget. Jag har även tittat på ett bredare material och har efter detta ansett att den tidsmässiga avgränsningen är tillräckligt stor för att kunna bidra med tillräckligt material samt vara ett rimligt tidsspann att konstruera diskursen utifrån.

För att ta sig an material och göra konstruerandet av diskursen möjlig har jag valt textanalys som metod för detta. I en kvalitativ textanalys ska forskaren ”ställa frågor till texten” (Esiasson et al 2007: 211). Med detta menas om texten kan svara på dessa frågor eller inte. Att ställa frågor blir ett hjälpmedel för forskaren att hitta det som är relevant i texten. Nedan kommer exempel på olika frågeställningar som kan ställas till en text och hur svaren behandlas. Skillnaden mellan en kvantitativ och en kvalitativ analys grundas i att materialet som analyseras är antingen ”hårda” eller ”mjuka” data (Troelsson 2012: 265). En kvantitativ studie kan studera förekomsten av olika ord och hur frekvent dessa är med i debatten vid olika perioder, medan en kvalitativ kan läsa texten närmare och fokusera mer på materialets kontext och utifrån detta studera om det har förändrats. En kvalitativ metod lägger inte samma värde i ett begrepp utan hävdar att det kan förändras till att betyda något det inte tidigare betydde (läs: kontextuell påverkan), att jämföras med kvantitativ innehållsanalys som ser att analysenheterna värderas lika och ”tillskrivs samma vikt”. De frågor jag ställer till texten handlar om i vilket sammanhang barnbidraget diskuteras eller talas om. Exempelvis om talaren är positiv till barnbidraget och på vilket sätt denne motiverar detta. Begreppet måste därför ses i sin kontext för att kunna förstås.

Inom textanalysen finns det två typer av frågeställningar där den första går ut på att ”systematisera innehållet i de aktuella texterna” och det andra handlar om att ”kritiskt granska innehållet i texterna” (Esiasson et al 2007: 210). En typ av systematiserande är att *klargöra tankestrukturer* där syftet är att ”lyfta fram och begripliggöra det väsentliga innehållet” (Esiasson et al. 2007. s.211). Den senare är den typ av textanalys som jag valt att använda mig av. Detta då jag ser det som den mest passande metoden för att kunna bygga upp det mönster och kopplingar mellan begrepp som gör att jag kan konstruera diskursen.

En viktig del är att poängtera relevansen av vad som sägs om barnbidraget i riksdagsdebatter. I Sverige är politiker folkvalda och skall därmed representera sina väljares behov och åsikter och de beslut som de tar implementeras i samhälle. Innan beslut ska tas är det debatter där frågor diskuteras för att hitta fördelar och nackdelar. I dessa debatter går det därför att se vad det är för frågor och områden som de ser som viktiga. Jacobsson menar att språket, i detta fall i debatten, tolkar ”och ger innebörd och sammanhang åt samhällsprocesser som pågår” (1997: 35). Eftersom politiker är folkvalda och ska representera är det rimligt att hävda att debatterna kommer spegla det politiska klimatet i Sverige. I detta fall inte minst sett till den övergången från det socialdemokratiska Sverige till utvecklingen av den liberala staten.

3 De tre välfärdsregimer

I detta avsnitt ska de teoretiska utgångspunkterna redogöras och diskuteras. I huvudsak kommer teorin utgå från *The three worlds of welfare capitalism* av Gösta Esping-Andersen och *Vad bör staten göra?* (2010) av Bo Rothstein.

Välfärdspolitiken kan svepande delas in i två kategorier som ger en förenklad bild av fältet. Givetvis är detta en förenkling av verkligheten men det är en god utgångspunkt för att skapa en övergripande förståelse av välfärdspolitiken. Dessa två är det selektiva välfärdspolitiken och den generella välfärdspolitiken. Bo Rothstein definierar i *Vad bör staten göra?* (2010) generell välfärdspolitik som det som ges till "alla medborgargrupper och den som tilldelas utan direkt ekonomisk behovsprövning" (2010: 31). Med selektiv välfärdspolitik menar Rothstein att staten ger "ekonomiskt stöd och service" till dess att medborgarna är kapabla att kunna tillgodose sina grundläggande behov på marknaden (2010: 32). För att inte bara avhandla den övergripande teorin kommer det även presenteras mer direkta typer av välfärdsregimer som på olika sätt skiljer sig åt såväl mellan att vara generella eller selektiva men även på andra punkter.

Ett problem med att använda dessa typer av teoretiska utgångspunkter i en diskursanalys är att de inte delar samma epistemologi. Esping-Andersens *The three worlds of welfare capitalism* har som ambition att se till det större perspektivet och måla upp generella modeller om välfärdsstater, "The broader approach implies a trade-off. Since our intention is to understand the 'big picture', we shall not dwell on the detailed characteristics of various social programs" (1990: 2). Denna studie ska göra det motsatta genom en studie av barnbidragets diskurs, där detaljerna i olika ordval och sammanhang spelar en stor roll. Barnbidraget eller välfärd ses inte som något klart definierat utan något som kan förändras och där med är diskursivt konstruerade. Dock är problemet ändå ständigt aktuellt och det krävs därför stor medvetenhet kring användningen av teorin för studiens validitet.

Ambitionen med uppsatsen är inte att se vilket exakt fack som barnbidragsdiskursen kan placeras in i. Istället är det intressant att utifrån diskursen kunna se hur det barnbidraget debatteras sett till olika ideologier då det är tydligt att barnbidragets utformning har ett ideologiskt och historiskt fundament som lutar mot socialdemokratien. Då studien inte är av normativ karaktär kommer inga värderingar att läggas in i de olika välfärdsregimerna. Det är således ingen studie som utvärderar om en viss typ av diskurs är positiv sett till vad det är för välfärdsregim som är mest representerad i diskursen. Studien är på så sätt

deskriptiv i sin karaktär då den redogör för barnbidragets diskurs och inte värderar om det är positivt eller negativt att det är en viss typ av välfärdspolitiska värderingar som styr eller inte styr diskursen.

3.1 Tre typer av välfärdsregimer

Som nämnt ovan i förgående avsnitt finns det två huvudprinciper inom välfärdspolitik och fördelning av välfärd. Dessa två är selektiv och generell välfärd. Inom selektiv välfärdspolitik så är välfärden riktad mot de som är i störst behov av den. Exempelvis resurssvaga barnfamiljer som då kan söka olika bidrag eller ersättningar. Generell välfärdspolitik är att välfärden ges till hela befolkningen eller alla inom den delen som bidraget eller ersättning syftar till att hjälpa, exempelvis fri skolgång. Nedan skall olika typer av välfärd presenteras där det går att peka på andra element som kan skilja sig åt förutom om politiken är generell eller selektiv.

I Esping-Andersens bok *The three worlds of welfare capitalism*, visar författaren på att det finns tre olika typer av välfärdsregimer. Den *liberala*, *konservativa* och den *socialdemokratiska* välfärdsregimerna (Esping-Andersen, 1990). I den liberala välfärdsregimen bygger systemet på ett stort förtroende för marknaden. Bidrag och stöd finns men är till för att stödja de mest utsatta; låginkomsttagare, ensamstående föräldrar och så vidare. Istället för sociala reformer ligger fokus på ”liberal work-ethic norms”, där arbete alltid ska vara mer lönsamt än att inte jobba. (Esping-Andersen 1990: 26). Exempel på stater som kan klassas som liberala välfärdsstater är USA, Kanada och Australien. Den liberala välfärdsregimen innebär en tro att det är marknaden och inte staten som är den enda institution som kan tillgodose medborgarnas behov av välfärd (Esping-Andersen 1990: 79). Esping-Andersen är kritisk mot denna syn och menar att det inte går att jämföra välfärd med bilar (ibid).

I de konservativa välfärdsregimerna så definieras välfärdsstaten av socialkonservativa idéer, där familj och kyrkan är centrala komponenter. ”the principle of 'subsidiarity' serves to emphasize that the state will only interfere when the family's capacity to service its members is exhausted” (Esping-Andersen 1990: 27). Liket den liberala välfärdsregimen ska inte staten ingripa eller stödja om det inte finns ett direkt behov av att stödja medborgare/familjer. Det som skiljer dem åt är deras syn på klass där den konservativa är mer benägen att bevara klasstrukturer; ”what predominated was the preservation of status

differentials; rights, therefore, were attached to class and status” (Ibid). Exempel på länder med konservativa välfärdsregimer är Frankrike och Italien.

Den tredje är den socialdemokratiska välfärdsregimen vars system skiljer sig från de två ovan på så sätt att bidrag och stöd är universella och därmed lika för alla. Staten skapar ett system där alla är lika och därmed dekommodifierar sociala rättigheter genom att på så sätt utesluta marknaden från ekvationen. Detta är naturligt ett dyrare system vilket medför högre skatt men det motiveras genom att alla, såväl rik som fattig, får ut något av välfärdssystemet. Detta genom att skolan är fri både för de rikaste som för de fattigaste samt att bidrag som barnbidraget betalas ut till både miljardären och sjuksköterskan. På detta sätt skapas de incitament till att betala en högre skatt som blir ett resultat av systemet, genom att ”alla” får något tillbaka från det som de betalar i skatt.

Den socialdemokratiska välfärdsregimen är väldigt inriktad på rätten till inkomst och även rätten till arbete. Det ses som en grundpelare att en del av välfärden ska vara att alla människor har ett jobb och en inkomst. (Esping-Andersen 1990: 28)

Esping-Andersen betraktar sociala rättigheter i form av möjlighet till dekommodifiering snarare än det mer klassiska sättet att betrakta det som ”social policy” (Esping-Andersen 1990: 3). Dekommodifiering innebär att befolkningen så lite som möjligt ses som varor (engelska: commodities). Från dennes håll är detta ett tydligt ställningstagande och detta är inget som Esping-Andersen håller hemligt. *The three worlds of welfare capitalism* är en bok som argumenterar för den socialdemokratiska välfärdsregimen vilket är något som måste följa med i användningen av teorierna. Därför måste teorierna och resonemang i boken alltid användas kritiskt. Esping-Andersen använder de olika välfärdsregimerna och argumenterar för den bästa utifrån olika empiriska exempel. Dessa diskussioner är inte direkt intressanta för denna uppsats. Det som är intressant är de olika välfärdsregimerna och vad de innehåller för olika karaktärsdrag eller begrepp. Jag använder således inte Esping-Andersens slutsatser utan snarare dennes teoretiska ramverk. Därför blir det inte relevant om Esping-Andersen anser att det inte går att jämföra välfärd med bilindustrin (se föregående sida), då dennes ställningstaganden i sådana frågor inte är intressant för denna studie. Det som är intressant blir istället att den liberala välfärdsregimen menar att det faktiskt går att göra så och om det går att finna sådana aspekter i barnbidragsdiskursen.

De tre olika välfärdsregimerna kan relativt enkelt placeras in under de ovan nämnda kategorierna selektiv och generell välfärd. De två förstnämnd: liberala och konservativa är selektiva välfärdssystem medan det socialdemokratiska är ett generellt välfärdssystem. Begreppen selektiv och generell välfärd kan ses som överflödiga i förhållande till Esping-Andersens olika välfärdsregimer som ger mer detaljerat exempel. Dock kommer de vara relevanta i analysen då behovet inte finns att placera in något i sin exakta regim. Då det skulle medföra ett mer

komplikerat resonemang. För att då underlätta för förståelse kommer dessa användas för att kunna visa på olika riktningar i ett mer övergripande perspektiv.

Uppsatsen utgår från en tes om att liberala staten har påverkat barnbidragets diskurs. Som sagt tidigare så finns stödet för den generella välfärdspolitikerna kvar bland Sveriges riksdagspartier men detta betyder inte att Sverige eller Norden är helt socialdemokratiskt, sett utifrån Esping-Andersens välfärdsregimer. ”The Scandinavian countries may be predominately social democratic, but they are not free of crucial liberal elements” (Esping-Andersen 1990: 28). Detta är viktigt att ha med sig i analysen där en jakt efter att placera in diskursen i en exakt välfärdsregim blir omöjligt då det är mer komplext än så. Även om diskursen skulle vara övervägande kopplat till en viss välfärdsregim så är det därför viktigt att även peka på de delar eller exempel där det inte är så.

3.1.1 Kritik mot Esping-Andersen

Det finns kritik mot Esping-Andersens välfärdsregimer från feministiskt håll då det menas att denne inte ser till jämställdhetsproblematiken i ett välfärdssystem, ”Feminist criticism of the welfare state and social policy regimes have questioned whether mainstream classification-and in particular Esping-Andersen's welfare-regime typology-would hold up if gender were incorporated into the analysis” (Sainsbury 1999: 5). Det är Esping-Andersens fokus på dekommodifiering ”as a central measure of welfare state development assumes a level of labour-market integration that has yet to be achieved by woman in many highly industrialized countries” (Meyers et al 1999: 19). Denna kritik är omfattande men trots detta kommer Esping-Andersen att användas. Detta då ambitionen inte är att se till de olika välfärdsregimerna som fasta ramar för hur ett samhälle ser ut utan för att de ska vara stöd för att visa på strömningar i politiken. Dock kommer kritiken att finnas med hela tiden som teoretiskt stöd för analysen för att kunna användas där Esping-Andersens teori brister.

4 Barnbidraget i Riksdagens kammare

I detta kapitel ska materialet analyseras och diskursen ska konstrueras. Kapitlet kommer att struktureras upp på så sätt att analysen är bred och generell till en början för att successivt smalna av och avslutas med den konstruerade diskursen som sedan kommer vara det som ligger till grund för nästkommande kapitel där diskursen ses i ljuset av välfärdsregimerna.

4.1 Barnbidragets frånvaro i debatten

Efter en första övergripande studie av riksdagsdebatter om barnbidraget är det genomgående att barnbidragets existens inte är en fråga som finns på agendan. Barnbidraget förekommer i debatten men det uttrycks inte någon kritik mot dess utformning utom i vissa indirekta fall som kommer att redogöras senare.

Detta kan till en början se som något negativt för denna studie men bristen på explicita debatter är i sig en väldigt intressant iakttagelse, då det talar för att barnbidraget har stark legitimitet bland Sveriges politiker. Kerstin Jacobsson menar att den ”diskurs som framträder i riksdagstryck är ett slags institutionaliserad och konventionellt accepterad förståelse” (1997: 22). Genom att debatten är frånvarande betyder detta att det i barnbidragets diskurs ingår en blocköverskridande acceptans. Dock betyder det inte att barnbidraget är frånvarande i riksdagsdebatter utan det är snarare motsatsen. Barnbidraget förekommer ofta i olika sammanhang exempelvis där det föreslås höjningar av bidraget och eller där välfärdssystemet kritiseras, som här av Anders Borg:

De rödgröna partierna anser att en åldrande välfärdsstat ska gå på en linje där vi bygger ut bidragssystemen med a-kassa, förtidspension, föräldraförsäkring, bostadsbidrag, barnbidrag och bidragsförskott.²

---

²Debatt 19/6-13

Anders Borg kritiserar här inte välfärdssystemet direkt utan snarare ser negativt på att bygga ut det. Dock talar han om en ”åldrande välfärdsstat” som ger en bild av dysfunktionellt system som ej har anpassats med tiden. Trots detta så kritiserar Anders Borg inte barnbidraget. Det är ofta barnbidraget används i dessa sammanhang. Där flera delar av välfärden radas upp. Det mindre ofta som något bidrag eller någon del av välfärden tas upp som ensamt exempel. Debatter som enskilt handlar om barnbidraget är dock få till antalet men det är ofta närvarande i debatter likt ovan.

Mona Sahlin talar här om att barnbidragen måste höjas. Hon nämner att man måste ”prioritera” barnbidragen vilket ses som att hon menar att det inte prioriteras idag. Hon använder även ekonomiska begrepp som att ”stimulera ekonomin” då det kan tänkas att det inte räcker med den sociala skillnaden barnbidraget gör utan att det måste motiveras även ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Sverige tjänar alltså pengar på att ha barnbidraget:

Man kan, i stället för att sänka skatten för dem med de högsta inkomsterna, välja att stimulera ekonomin genom att prioritera barnbidragen, prioritera pensionärerna, prioritera studenterna och framför allt genom att inte sänka a-kassan. Jag har svar, inte som du vill ha, men som Sverige som behöver rättvisa och trygghet skulle ha behövt i dag³

Hon avslutar sedan med starka begrepp som ”rättvisa” och ”trygghet” som tar välfärden och barnbidraget till ett normativt plan, från stimulerande av ekonomin till en mer mänsklig nivå som menar att utan välfärden saknar vi den trygghet som samhället behöver.

Det som är genomgående att barnbidragets existens är något som ej direkt kritiseras av politiker. Det går att tydligt se hur barnbidraget används för att förstärka hur viktigt en fråga är eller för att avvärja förslag som en politiker inte delar. Det blir ännu tydligare när Barnbidraget kan användas som exempel i tillsynes oväntade sammanhang som när Jimmie Åkesson (SD) talar om ungdomsbrottslighet:

Det bör, menar jag, vara möjligt att sänka eller helt dra in barnbidraget för de föräldrar som inte tar sitt ansvar och inte sköter kontakterna med socialtjänst eller andra myndigheter när ungdomarna betar sig illa på olika sätt eller begår brott.⁴

Här placerar Jimmie Åkesson barnbidraget som en av de centrala delarna av en familjs ekonomi och pekar på att ett indraget barnbidrag skulle slå hårt mot familjens privatekonomi. Därmed skulle det ge effekten att föräldrarna skulle ta större ansvar kring sitt barns kriminella aktiviteter.

³Riksdagsdebatt 15/10 - 08

⁴Riksdagsdebatt 31/5 - 13

Detta talar för att det finns en stark tro i barnbidragsdiskursen på dess starka roll som institution i samhället. Genom att dra in det går det straffa och att höja det vore att stimulera ekonomin i samhället. Diskursen präglas av en samhällsbärande styrka. Mona Sahlin talar såväl i ekonomiska termer men även i värdeord som trygghet vilket menar att välfärden (som barnbidraget är central då hon nämner detta först) är något som behövs för att skydda befolkningen i Sverige.

I andra sammanhang som i detta fall är från ett inlägg i debatt om SMS-lån och överskuldsättning använder Lennart Petterson (C) barnbidraget som exempel tillsammans med löneutbetalningar:

Det skulle vara intressant att få en statistik över när sms-lånen tas upp under dygnets timmar och veckans dagar - möjligen också månadens dagar för att få en relation till barnbidrag och löneutbetalningar.⁵

Här ser vi hur Pettersson ser barnbidraget som en del av en barnfamiljs inkomst. Detta må inte vara något revolutionerande i sig. Men det talar återigen för att barnbidragets centrala roll för barnfamiljers ekonomi.

4.1.1 Hägglund försvarar Olofsson

Efter ett uttalande av Maud Olofsson, dåvarande partiledare för Centerpartiet, menade hon att barnbidraget inte var en helig fråga för partiet och de inte var främmande för att undersöka om det går att förändra. Detta föranledde en debatt i riksdagen där Socialminister Göran Hägglund representerade regeringen.

Denna representerar den enda debatten där barnbidragets utformning diskuteras direkt. I debatten finns det inte två sidor utan konsensus kring barnbidragets universella/generella karaktär. Göran Hägglund säger uttryckligen vid flertalet tillfällen att barnbidraget ska finnas kvar i dess nuvarande skick och att det inte finns några planer eller har diskuterats om något annat från regeringens håll.

De allmänna barnbidragen ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer. Barnbidraget spelar en viktig roll för barnfamiljernas ekonomiska situation. Barnbidraget är ett generellt stöd med en fördelningpolitisk målsättning. Denna del av det familjepolitiska stödet har en mycket hög legitimitet bland barnfamiljerna och i befolkningen som helhet. Frågan om att inkomstpröva barnbidraget är inte ny utan har funnits med i debatten länge. Den har avvisats förr, och regeringen arbetar inte heller nu med några förslag i den riktningen. En

---

⁵Riksdagsdebatt 2/4 - 09

inkomstprövning innebär marginaleffekter och riskerar att påverka arbetsutbudet negativt och skulle också medföra stora administrativa kostnader.⁶

Hägglund pekar på barnbidragets centrala roll för barnfamiljers ekonomi och pekar på det starka stöd som finns i samhället i stort. Han är även tydlig med att säga att regeringen inte planerar att förändra det. Senare i debatten säger Patrick Björck (S), där denne refererar till Maud Olofssons uttalande:

Det var orimligt, ogenomtänkt och på det hela taget mycket märkligt. Det är trots allt så att det har vinglat väldigt mycket hit och dit. Det har funnits ett antal olika exempel på det sedan den här regeringen kom till. Det här skapar stor osäkerhet ute bland folk när det gäller vad regeringen vill och vilken som är regeringens linje.

Här använder Björck en stark retorik när denne talar om att det skapar osäkerhet i samhället och att det var *ogenomtänkt* och *märkligt*. Senare i debatten efter att Hägglund påpekat att trots att det inte finns några förslag om att inkomstpröva barnbidraget, ändå ser att det är viktigt att det alltid förs diskussioner om allt för att sedan landa i ståndpunkter, så attackerar Björck Hägglund och ifrågasätter om varför barnbidraget ska utvärderas.

Ministern började visserligen jättebra med att säga att regeringen har inga planer på detta. Det låter ju tryggt och bra. Men sedan blev det en glidning, och han säger att man måste ständigt pröva. Då är vi tillbaka. Man måste tydligen ständigt pröva till exempel det generella barnbidraget, och det man vill pröva det mot är ett inkomstprövat barnbidrag.

Det är tydligt hur Björck gör allt för att framställa att Regeringen och Hägglund inte är lika positiva till det generella barnbidraget som Björck och Socialdemokraterna. Det pekar på den legitimitet som är en stor del av barnbidragets diskurs där minsta kritik måste bekämpas.

4.1.2 Samhällsbärande kraften

Det är tydligt att ett genomgående drag i barnbidragets diskurs är dess legitimitet. Barnbidraget är något som är samhällsbärande och ett kugghjul för att Sveriges barnfamiljers ekonomi och även för ekonomin i stort. Detta framgår även av bristen på debatter om barnbidraget i riksdagen, där debatten om Maud Olofssons uttalande är exemplet som bekräftar regeln. Även i den debatten är olika åsikter tydligt frånvarande där de olika parterna tycker samma sak och försöker snarare skicka politiska missiler i hopp om att träffa något, men inte gör det.

---

⁶ Riksdagsdebatt 22/4 - 08

Det är även genomgående att barnbidraget är en trygghet och ses som del av familjers inkomst som bidrar till ökad konsumtion. Det är så att säga inte en extra inkomst utan en del av inkomsten som lönen från arbete.

4.2 Ekonomisk stimulans och social trygghet

Efter att ha sett på barnbidragets samhällsbärande roll är det lägligt att studera detta närmare för att se på de olika delarna av barnbidragets samhällsbärande kraft. Det går att se två tydliga spår i barnbidragets diskurs. Dessa två är, ekonomisk stimulans och social trygghet. Oavsett om dessa har använts för att argumentera för en höjning av bidraget eller för existensberättigande så har de varit genomgående huvuddelar av debatterna.

4.2.1 Social trygghet

Att se till tidigare nämnda debatt med Göran Hägglund i fokus över ett uttalande från Maud Olofsson, går att se hur den sociala trygghetens del i barnbidraget där denne även talar för barnbidragets generella karaktär. Det visar på att barnbidraget bidrar med en övergripande trygghet för barnfamiljer och att det agerar som ett skyddsnet som fångar alla även om behovet av nätet inte finns, är litet eller väldigt stort.

Adnan Dibrani (S) talar här om höjning av barnbidraget med 100kr i månaden.

I detta betänkande finner man även vårt förslag om att höja barnbidraget respektive studiehjälpen med 100 kronor i månaden till 1 150. Barnbidraget och studiehjälpen är en central del av den generella välfärden och bidrar till en positiv fördelning utan att stigmatisera.⁷

Dibrani talar om positiv fördelning utan stigmatisering, vilket är en av grunderna bakom utformningen av barnbidraget. Dess universella karaktär finns för att det inte ska vara ett stöd till fattiga barnfamiljer utan att det ska vara utjämnande och framför allt inte stigmatisering. Det handlar om att skapa en grundläggande trygghet för barnfamiljer. Den tryggheten kan återkopplas till tidigare utdrag från riksdagsdebatt där Patrick Björck (S) talar om att diskussioner om att behovspröva barnbidraget skapar osäkerhet bland befolkningen (se 5.1.1).

---

⁷ Riksdagsdebatt 17/12 - 12

Även Jimmie Åkessons förslag om att dra in barnbidraget för föräldrar med kriminella barn som inte sköter kontakt med myndigheter är relevant i sammanhanget. De visar på hur politikerna betraktar barnbidraget som en central del av barnfamiljers privatekonomi som ger barnfamiljerna en trygghet. Det stämmer även in på utdrag ovan med Mona Sahlin där hon talar om hur barnbidraget ”stimulerar ekonomin” och att hon har svaret på det problem hon ser idag: att Sverige behöver ”rättvisa och trygghet” (se kap 4.1). Vikten av sociala tryggheten kan igen ses tydligt i debatten i efterdyningarna av Maud Olofssons som nämnts ovan och analyserats tidigare. Där det skapas oro vid minsta ifrågasättande av barnbidraget då det ses som en så stark stöttepelare. Till och med när barnbidraget endast används som indirekt exempel där Hägglund försöker påvisa vikten av att hela tiden pröva om det bästa möjliga systemet används:

Jag tycker att vi ständigt behöver pröva vad som är det mest effektiva sättet att hjälpa dem som har de tuffaste omständigheterna och de minsta ekonomiska marginalerna. Vi behöver ha ett lite mer intellektuellt förhållningssätt, där man bjuder in till ett samtal. Sedan kan vi landa på en bestämd ståndpunkt, men jag tycker att det är lite antiintellektuellt att bara säga att vissa diskussioner inte får föras⁸

Här visar Hägglund upp vikten av att hela tiden omvärdera det som finns för att hjälpa de som behöver. Det är tydligt hur barnbidraget är ett socialt skyddsnet där fokus ligger på att hjälpa de mest resurssvaga. Genom att denna diskussion går att se att barnbidraget är ett ämne som väcker känslor. Det måste alltså debatteras huruvida det får debatteras. Där anledningen är som nämnt tidigare den samhällsbärande kritiskt viktiga kugge för våra barnfamiljers ekonomi och sociala trygghet.

4.2.2 Ekonomisk stimulans

Som nämnt ovan är det inte bara social trygghet som är en del av barnbidragets diskurs utan även ekonomisk stimulans. Detta gäller inte enbart kring barnbidraget utan även andra delar av välfärden, då barnbidraget oftast nämns som en del av välfärdssamhället i debatterna. Thomas Östros (S) talar här om hur välfärden och barnbidraget kan stimulera ekonomin.

---

⁸ Riksdagsdebatt – 22/4 -08

Barnfamiljer, studenter och pensionärer, de hushåll som har det mest trångt, behöver stimulanser. Höj studiemedlen så att studenterna får möjlighet till lite mer konsumtion. Sänk skatten för pensionärerna, i stället för den straffbeskattning ni har infört under den här mandatperioden. Dessutom skulle bostadstillägg för pensionärerna göra att de som har det sämst ställt får lite mer att röra sig med. Barnbidragen för barnfamiljerna är ett mer effektivt instrument för att stimulera hushållen än era stora skattesänkningar för dem som tjänar bäst⁹

Här ställer Östros barnbidraget som ett sätt att stimulera ekonomin och öka barnfamiljers konsumtion. Detta ställs mot att istället göra skattesänkningar. I samma debatt ges fler förslag på hur barnbidraget kan stimulera konsumtion där julen ses som en tid där det behövs extra stöd för de mest utsatta. I talarstolen är det Ulla Andersson (V):

Vi föreslår en extra utbetalning nu i december månad av barnbidraget, och det skulle också omfatta studiebidraget till gymnasieungdomar och alla de familjer som i dag tvingas leva på socialbidrag. Det är ett förslag som skulle glädja många barn och barnfamiljer i juletider och vara mycket välbehövligt

Återigen används barnbidraget som ett sätt för ökad konsumtion och stöd. Det som är utmärkande här är det snarare ges exempel på en behovsprövning av barnbidraget. Där dess universella/generella karaktär inte står i fokus. Barnbidraget som karaktäriseras av den universella/generella karaktären där då det ska vara utjämnande snarare än hjälpande. Senare i debatten så får även den generella karaktären kritik från Stefan Attevall (KD):

Vi har lagt fram en av EU:s mest expansiva budgetar redan tidigare på hösten som har behandlats i riksdagen. Den innehöll ökade satsningar på 32 miljarder kronor. Det plus det som låg i gamla beslut sedan tidigare gör att vi ökar de offentliga utgifterna med nya 36 miljarder kronor den 1 januari 2009. Det är 4 000 kronor per svensk. Det är intressant att jämföra det med ett av de förslag som kom från oppositionen om att göra en engångsutbetalning på 100 kronor extra i barnbidrag, även till dem som har det ganska gott ställt.

Även här så kritiseras den generella karaktären av barnbidraget då han menar att det är negativt att höjningen går ”även till dem som har det ganska gott ställt”. Där denne menar att det mer aktuellt att det som ska prioriteras är de som har det sämre ställt (Jfr. Esping-Andersen 1990: 27). Det går alltså att se vissa dragningar i diskursen som pekar mot att den generella karaktären i barnbidragsdiskursen inte är det centrala. Genom att se att både Vänsterpartiet och Kristdemokraterna som

---

⁹Riksdagsdebatt 19/12 - 12

står på tydligt olika sidor på den politiska skalan ändå talar om barnbidraget utan att det universella/generella står i fokus.

Denna dragning från det generella mot det mer behovsprövade ser vi även i andra sammanhang där Maria Lundqvist-Brömster (FP) talar om ett förslag av regeringen i debatt om barnfattigdom:

Regeringen vill på alla sätt, bland annat genom riktade satsningar, stärka de sämst ställda barnens och barnfamiljernas ekonomi. Vi har pratat om att flerbarnstillägget i barnbidraget höjdes i juli 2010¹⁰

Även om detta förslag inte påverkar barnbidraget generella utformning i sig, så går det emot den grundprincip som går att ha sett i diskursen om barnbidraget att det inte ska vara stigmatiserade genom att vara ett bidrag till resurssvaga barnfamiljer. Genom ”riktade satsningar” så skulle detta i praktiken bli en del av barnbidraget som då skulle behöva behovsprövas. Detta visar på att det finns inslag i diskursen som inte ser behovsprövning som något enbart negativt. Det finns fortfarande stöd för den generella utformningen men att utveckla en behovsprövad del är inte lika otänkbart som att exempelvis kritisera den generella utformningen. En paradox kan tyckas då skeptiker skulle hävda att detta skulle kunna vara ett första steg mot ett mer behovsprövat barnbidragssystem.

4.3 Den konstruerade diskursen

Efter att ha analyserat riksdagsdebatter har det framkommit vad det är för centrala begrepp som styr barnbidragsdiskursen i riksdagsdebatter och därmed utgör barnbidragets diskurs i riksdagsdebatten. Som nämnt tidigare så är det två centrala huvudbegrepp som styr diskursen, ekonomisk stimulans och social trygghet. Utifrån detta går det att skapa det mönster som utgör strukturen för diskursen. Det är genomgående att dessa två är centrala och är det som styr. Barnbidragets generella karaktär är genomgående men det finns vissa indirekta exempel som talar mot detta då det går att finna att sociala tryggheten för de allra fattigaste konkurrerar mot den generella karaktären genom olika förslag om extra bidrag till dem eller så kallade ”riktade insatser”. Exempel från båda sidor av den politiska skalan går att finna här. Såväl Ulla Andersson (V) och Maria Lundqvist-Brömster (FP) som båda talar om att barnbidraget kan utökas för de allra mest utsatta. Om detta skulle vara ett steg mot en mer behovsprövat bidrag finns det dock inga

---

¹⁰ Riksdagsdebatt 22/2 - 12

tecken på då som nämnt tidigare att det finns ett starkt stöd över blockgränserna för det sätt som barnbidraget är konstruerat idag. Dock kan det peka på att i diskursen finns en mer öppenhet mot en selektiv välfärd med just ”riktad satsningar”, där välfärden skulle riktas främst till de som är i störst behov av den.

Diskursen innehåller och tydliga ekonomiska begrepp som syftar till att barnbidraget ger en stark ekonomisk grund för barnfamiljer och bidrar till ökad konsumtion. Barnbidraget motiveras genom att påvisa på den konsumtionshöjande kraften som det ger för barnfamiljer. Det finns även en del av den som där den generella karaktären motiveras genom att det är kostnadseffektivt att ha den generellt i relation till att det behovsprövat.

Den sociala tryggheten är också en minst lika stor del av diskursen där barnbidraget skapar en trygghet hos barnfamiljer och därmed kan indraget barnbidrag ses som ett straff. Diskursen innehåller även till stor del en sköld utåt för barnbidraget då diskussioner om bidraget är svåra att hålla. Som det går att se ovan i föregående avsnitt så finns det till och med exempel på debatter om det är okej att debattera barnbidraget. Detta går att se ur att annat ljus genom att se hur barnbidraget ständigt används som exempel i debatter vilket tyder på att det är ett sätt att stärka en argumentation, då barnbidraget har ett starkt stöd för sin existens och något som riksdagspolitiker inte vill argumentera emot. Att det är en brist på explicita debatter om barnbidraget visar på att det inte ett ämne som önskas att debattera.

Det som sammanfattar barnbidragets diskurs är hur dess generella karaktär har en samhällsbärande kraft. Detta är att det ses som en viktig del av svenska samhället. Med samhällsbärande menas här att det är ett fundament för barnfamiljers ekonomi som också bidrar till högre konsumtion, vilket gynnar samhället i stort. Dock finns det en öppenhet för inslag selektiv välfärdsmodell i diskursen. Barnbidragets generella utformning är alltså en betydande del av diskursen men i diskursen finns det en öppenhet mot selektiva välfärdssystem.

5 Diskursen och välfärdsregimerna

Efter att ha genomfört analysen och konstruera barnbidragets diskurs är det därför tid att se hur diskursen kan anknytas till olika välfärdsregimer.. Barnbidragets generella karaktär är något som går att se är i linje med en socialdemokratisk välfärdsregim då liberala och konservativa välfärdsregimen snarare är inriktad mot att erbjuda stöd efter behov eller så kallad selektiv välfärd. Av diskursen går det att se att den generella karaktären är en stark del av diskursen och förslag eller ens diskussion om att behövspröva barnbidraget möts med kritik såväl utifrån ekonomisk synvinkel som utifrån social trygghet. Det förstnämnda i att det skulle vara ett oerhört kostsamt att ha en behovsprövning och det senare där det menas att ens diskutera en behovsprövning skulle skapa osäkerhet bland befolkningen.

Att se på diskursen utifrån dekommodifiering så är barnbidraget en dekommodifierande kraft då det går att se att diskursen innefattar en stor del av en självständighet som barnbidraget ger. Genom att ha detta bidrag så ger det barnfamiljer möjlighet att konsumera. Vilket gör att deras arbetskraft inte måste säljas då de får möjlighet att konsumera på andra sätt. (jfr. Esping-Andersen 1990: 36). Denna del av barnbidraget kopplas därför till den socialdemokratiska välfärdsregimen. Att medborgarna inte ses som varor utan att barnbidraget utjämnar de sociala klyftorna som ekonomiska skillnader skapar.

5.1 Diskursens välfärdsregim(er)

Att placera in barnbidragets diskurs i en av välfärdsregimerna och hävda att de helt överensstämmer är inte möjligt. Det är givet att svensk politik, välfärdssystem och inte minst barnbidraget är mer komplicerat och innehåller för många paradoxer och motsättningar som inte möjliggör något sådant. Trots detta går det att se att det finns en tydlig riktning mot den socialdemokratiska välfärdsregimen i barnbidragsdiskursen. Detta kan då ställas mot utvecklingen av den liberala staten, som snarare pekar på att svenska samhället och politiken har liberaliserats under senare år. Dock har det aldrig hävdats något motsatt då den liberala staten är en utveckling och inte något sker över en natt. Bara för att den utvecklingen finns

betyder det inte att hela samhället har blivit helt liberalt. Dock går det att se olika indikatorer som pekar på att det finns vissa liberala element i diskursen som styr riksdagsdebatterna om barnbidraget, exempelvis öppenheten mot selektiv välfärd i diskursen. Dessa indikatorer kan snarare ses som kompromisser i relation till antingen en selektiv eller en generell välfärdsmodell, där den selektiva står som ett komplement till den generella välfärdsmodellen. Den strukturen som diskursen förordar påminner på ett plan om Esping-Andersens socialistiska välfärdsmodell då den är generell och syftar till att bidra med det allra grundläggande till alla, där definitionen av grundläggande är mer generös här än vad en vad den liberala välfärdsmodellen är. Resterande del av barnbidraget är i stället en selektiv och behovsprövad välfärd, där extra insatser till de mest resurssvaga ses som en positiv utveckling av barnbidraget. Det går inte att se något större stöd inom diskursen för omfattande utveckling av den generella. Istället ses det rådande som ett stabilt system som inte får hotas. "The scandinavian countries may be predominantly social democratic, but they are not free of crucial liberal elements" (Esping-Andersen 1990: 28). Vilket kan återfinnas i diskursen genom ovan visade exempel. Även om diskursen har en övervägande socialdemokratisk grund så finns det tydliga liberala element.

I den liberala välfärdsregimen ingår det en stark tro på marknaden och "liberal work ethics" som menar att jobb alltid ska löna sig (Esping-Andersen 1990: 26). I diskursen går det inte att finna något av detta då fokus är just på statens roll som trygghetsskapare hos barnfamiljer. Istället för att se det som en triangel mellan familjen, arbetet och staten som beskrivande för strukturen för barnfamiljers ekonomi är det i stället bara staten och barnfamiljen. Arbetet är inte en variabel. Den enda gången det är en variabel är när det diskuteras om att utveckla tillägg till barnbidraget för de allra mest utsatta.

Esping-Andersen menar att socialdemokratiska välfärdsregimen är oerhört dyr då de sociala skyddsnäten (likt barnbidraget) blir kostsamma. Därför blir det en naturligt viktig del av systemet att medborgarna jobbar för att systemet ska kunna finansieras och att det aktivt motverkar sociala problem (Esping-Andersen 1990: 28). I barnbidragets diskurs ses bidraget som en del av inkomsten varje månad. Den ses inte som ett bidrag som hjälper en utsatt utan snarare mer som något som bidrar till att familjer ska kunna konsumera ännu mer istället för att bara möjliggöra den. Det finns vissa aspekter av diskursen som dock pekar på att det främst riktar sig till de som är i behov men fokus ligger på att det snarare är en allmän positiv kraft som barnbidraget skapar. Argumentet är att bidrag ökar konsumtionen vilket Sverige sedan tjänar på. En stor del av diskursen är just att barnbidraget inte ska ses som en kostnad utan som något som betalar sig själv och bidrar till en positiv utveckling av svensk ekonomi. Det är ett bidrag som skapar positiv effekt trots att det är kostsamt.

Att finna några konservativa värden i diskursen går inte, vilket i sig inte är något oväntat. Utgångspunkten för denna uppsats är att Sverige har en stark

socialdemokratisk tradition men har blivit allt mer liberaliserat på senare år vilket tyder på att liberala och socialdemokratiska välfärdsregimen skulle vara de som är mest närvarande. Konservativa välfärdsregimen påminner mycket om liberala sett till sin selektiva karaktär men skiljer sig åt när det kommer till människosyn, där konservativa välfärdsregimen representerar en värdekonservativ ståndpunkt med kyrkan, klasstrukturer och föråldrad kvinnoyn som tydliga inslag (Esping-Andersen 1990: 27).

Den liberala staten är resultatet av flera avreglerande reformer av offentliga institutioner så som skolan, bostadsmarknaden och så vidare. I barnbidraget går det att se att diskursen innehåller en del liberala element som går emot principen om en generell utformning. Dock går det inte finna några direkta kopplingar från utvecklingen av den liberala staten i barnbidragets diskurs i riksdagsdebatten. Att säga att vissa liberala element i diskurs är direkt kopplade till den utvecklingen vore att ta sig vatten över huvudet. Men att det finns liberala element i diskursen går dock att utan tveka att hävda. Då barnbidragets diskurs tydligt är kopplad till dess generella utformning och att den fortfarande har stor legitimitet i riksdagsdebatten tyder på att det inte kommer reformeras. I och med att det även är så att det till och med är svårt att debattera förändringar i barnbidraget pekar på att det står sig starkt och i dagsläget inte kommer kunna förändras. Trots de liberala elementen är det den socialdemokratiska välfärdsregimen som är den mest närvarande i diskursen.

6 Avslutande reflektioner och sammanfattning

I detta avsnitt ska uppsatsen sammanfattas och analysens slutsatser och diskussioner kommer att avslutas och frågeställningarna ska besvaras. Sedan kommer ämnet i stort att diskuteras och förslag på kompletterande studier kommer ges.

6.1 Diskursen och välfärdsregimerna

Denna uppsats har tittat på barnbidraget som en del av ett välfärdssystem i ett land som har genomgått en tydlig liberalisering under de senaste årtiondena. Genom att studera riksdagsdebatten om barnbidraget har det gått att hitta ett mönster som utgör den diskurs som styr debatten. Syftet var att finna denna diskurs för att sedan se inom vilken eller vilka ideologiska välfärdsregimer som är representerade inom den på olika sett. I diskursen går det att finna ett starkt tro på den generella utformningen av bidraget då det ses som något positivt som bidrar till att öka konsumtionen bland barnfamiljer i Sverige. Diskursen innehåller ett starkt stöd för den generella utformningen av barnbidraget men är samtidigt inte negativ till selektiva utformningar av välfärdssystem.

Sett till välfärdsregimerna så är barnbidragets diskurs tydligt kopplad till den socialdemokratiska välfärdsregimen genom sin generella karaktär och hur att vikten av att staten skapar sociala skyddsnät för sin befolkning för att deras levnadsstandard ska vara på acceptabel nivå. Den sociala aspekten är så kritisk del av diskursen att det gör att överhuvudtaget diskutera barnbidraget blir problematiskt för att en kritik då är ett hot mot barnfamiljers sociala trygghet. Utöver den sociala aspekten av det så är det klart att barnbidragets ekonomiskt stimulerande element är väsentliga då det gör att barnfamiljer kan konsumera mer, vilket i sin tur ska leda till att Sveriges ekonomi gynnas. Diskursen är således inte enbart inriktad på det sociala och utjämnande utan även att det finns andra (ekonomiska) fördelar med att ha barnbidraget.

Namnet på denna uppsats är ”Den liberala statens svarta får?” som syftar till att barnbidraget står kvar som en del av den generella välfärden och den

socialdemokratiska välfärdsregimen i ett allt mer liberalt politiskt klimat med en våg av reformer under de senaste årtiondena som har förändrat svenska samhället.

6.2 Vidare studier på området

Som skrivet tidigt i denna uppsats så kan denna studie ses som en del av en potentiellt större studie av hur välfärdssystemet har påverkats av utvecklingen av den liberala staten. Därför att kan fler områden inom välfärden studeras för att kunna bidra med förståelse för hur den styrande diskursen ser ut inom välfärdspolitiken och på så sätt kunna se vad det är för rådande diskurser som styr i riksdagens talarstol.

7 Referenslista

7.1 Primärmaterial

7.1.1 Riksdagsdebatter

”Riktlinjer för den ekonomiska politiken” - 19/6-13

[<http://www.riksdagen.se/sv/Debatter--beslut/Debatter-och-beslut-om-forslag/Arendedebatter/?did=H001FiU20&doctype=bet>]

”Partiledardebatt” 15/10-08

[<http://www.riksdagen.se/sv/Debatter--beslut/Ovriga-debatter/Partiledardebatter/Partiledardebatt/?did=GWC120081015pd&doctype=pd>]

”Aktuell debatt” - 31/5-13

[<http://www.riksdagen.se/sv/Debatter--beslut/Ovriga-debatter/Aktuella-debatter/Aktuell-debatt/?did=H0C120130531ad&doctype=ad>]

”SMS-lån och överskudsättning” - 2/4-09

[<http://www.riksdagen.se/sv/Debatter--beslut/Debatter-och-beslut-om-forslag/Arendedebatter/?did=GW01CU25&doctype=bet>]

”Inkomstprövat barnbidrag” - 22/4-08

[<http://www.riksdagen.se/sv/Debatter--beslut/Interpellationsdebatter1/Debatt/?did=GV10549&doctype=ip>]

”Utgiftsområde 15 Studiestöd” - 17/12-12

[<http://www.riksdagen.se/sv/Debatter--beslut/Debatter-och-beslut-om-forslag/Arendedebatter/?did=H001UbU2&doctype=bet>]

”Riksdagens protokoll” – 19/12-08

[http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Kammaren/Protokoll/_GW0953/]

”Barnfattigdom” - 22/2 - 12
[<http://www.riksdagen.se/sv/Debatter--beslut/Debatter-och-beslut-om-forslag/Arendedebatter/?did=GZ01SoU8&doctype=bet>]

7.1.2 Försäkringskassan

”Barnbidrag och flerbarnstillägg” – 15/12-2013
[https://www.forsakringskassan.se/wps/portal/privatpers/foralder/barnet_fott/barnbidrag/barnbidrag]

7.2 Litteraturlista

- Bergström. Göran, Boréus. Kristina. ”Diskursanalys”. I Bergström. Göran, Boréus Kristina (red). *Textens mening och makt – Metodbok i Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Studentlitteratur. 2005. 461 sidor.
- Bergström. Göran, Boréus. Kristina. ”Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys” i Bergström. Göran, Boréus Kristina (red). *Textens mening och makt – Metodbok i Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Studentlitteratur. 2005. 461 sidor.
- Blomqvist. Paula, *Den svenska välfärdspolitiken. i Mellan folkhem och Europa – svensk politik i brytningstid*, Bennich-Björkman. Li & Blomqvist. Paula. Liber AB. 2008. 23 sidor.
- Esaiasson, Peter. Gilljam, Mikael. Oscarsson, Henrik. Wängnerud, Lena. *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, fjärde upplagan. 2007. Norstedt Juridik. 462 sidor
- Esping-Andersen, Gösta. *The three worlds of welfare capitalism*. Polity Press. 1990. 248 sidor.
- Clarke, Eric. *Neoliberalization of housing in Sweden – gentrification, filtering and Soical Polarization*. i *Annals of the Association of American Geographers*. 2011. 51 sidor.

- Jacobsson, Kerstin. *Så gott som demokrati -Om demokratifrågan i EU-debatten*. Boréa. 1997. urval, sid 27-40.
- Meyers. Marcia K, Gornick. Janet C, Ross. Katherin E. *Public Childcare, parental leave and employment. i Gender and welfare state regimes*. Sainbury, Diane (ed). Oxford University Press. 1999.
- Neumann, Iver B. *Meningen, materialitet, makt – En introduktion till diskursanalys*. Studentlitteratur. 2003. 190 sidor.
- Rothstein, Bo. *Vad bör staten göra?- Om välfärdsstatens moraliska och politiska logik*. SNS Förlag. 2010.336 sidor.
- Sainsbury, Diane. *Introduktion in, Gender and welfare state regimes*. Sainbury, Diane (ed). Oxford University Press. 1999. 15 sidor.
- Teorell, Jan. Svensson, Torsten. *Att fråga och att svara - Samhällsvetenskaplig metod*. Liber. 2012. 296 sidor.
- Uddhammar, Emil. *Partierna och den stora staten – En analys av statsteorier och svensk politik under 1900-talet*. City University Press. 1993. 516 sidor.